

O'QUVCHILAR BILIMINI BAHOLASHNING SHAKL VA METODLARI

Toshkent davlat pedagogika universiteti

Mustaqil tadqiqotchisi

Sobirova Marjona Shavkatovna

Annotatsiya: Ta'lim tizimida o'quvchilarning bilimini baholash muhim o'rin tutadi. Ushbu jarayon o'quvchilarning o'zlashtirish darajasini aniqlash, ularning bilim, ko'nikma va malakalarini rivojlantirishga yo'naltirilgan. Shuningdek, bu o'qituvchilarga ta'lim metodlarini takomillashtirish va o'quv jarayonini samarali boshqarishda yordam beradi. Ushbu maqolada o'quvchilar bilimini baholashning turli metodikalariga to'xtalamiz.

Kalit so'zlar: ta'lim, tarbiya, texnologiya, pedagogik texnologiya, metod, veb-testlar, laboratoriya, elektron, kvizlar, portfellar, gamifikatsiya, motivatsiya, simulyatsiyalar, PISA, xalqaro, onlayn baholash, politika.

Annotation: Assessment of students' knowledge plays an important role in the educational system. This process is aimed at determining the level of learning of students, developing their knowledge, skills and abilities. It also helps teachers to improve teaching methods and effectively manage the learning process. In this article, we will focus on different methods of assessing students' knowledge.

Keywords: education, education, technology, pedagogical technology, method, web tests, laboratory, electronic, quizzes, portfolios, gamification, motivation, simulations, PISA, international, online assessment, policy.

Аннотация: Оценка знаний учащихся играет важную роль в системе образования. Этот процесс направлен на определение уровня обучения учащихся, развитие их знаний, умений и навыков. Это также помогает учителям совершенствовать методы обучения и эффективно управлять процессом обучения. В этой статье мы остановимся на разных методах оценки знаний учащихся.

Ключевые слова: образование, образование, технология, педагогическая технология, метод, веб-тесты, лабораторные, электронные, викторины, портфолио, геймификация, мотивация, симуляции, PISA, международный, онлайн-оценка, политика.

O'quvchilar bilimni baholash metodikasi xilma-xil va boydir. Har bir metodning o'z afzallik va kamchiliklari mavjud bo'lib, ularni to'g'ri tanlash va kombinatsiyalash orqali ta'lim jarayonini samarali tashkil etish mumkin. O'qituvchilar ushbu metodlardan foydalanib, o'quvchilarning bilimlarini to'g'ri va adolatli baholashlari, shuningdek, ularni o'zlashtirish jarayonini yaxshilashlari mumkin.

Baholashning asosiy metodlari

Yozma baholash:

Test sinovlari: Testlar o'quvchilarning nazariy bilimlarini tez va samarali baholash uchun keng qo'llaniladi. Test savollari yopiq (bir yoki bir necha to'g'ri javobni tanlash) yoki ochiq (javobni yozma ravishda ifodalash) bo'lishi mumkin.

Imtihonlar: An'anaviy yozma imtihonlar, o'quvchilarning kengroq bilim doirasini baholashga imkon beradi. Bu metod o'quvchilarni mustaqil fikrlash va o'z bilimlarini kengroq ifodalashga undaydi.

Og'zaki baholash:

Suhbat va savol-javob: Og'zaki baholash metodlari o'quvchilarning tushunish darajasini va fikrlash qobiliyatini aniqlashda samarali. Savol-javob va suhbatlar o'qituvchilarga o'quvchilarning chuqurroq bilimlarini o'rganish imkonini beradi.

Prezentatsiyalar: O'quvchilar o'z mavzularini tayyorlash va prezentatsiya qilish orqali bilimlarini namoyish etishadi. Bu metod o'quvchilarning nutq madaniyati va taqdimot qobiliyatlarini rivojlantiradi.

Amaliy baholash:

Loyihalar: O'quvchilarning ijodiy va amaliy ko'nikmalarini rivojlantirish maqsadida loyihalar tayyorlash va himoya qilish orqali baholash usuli qo'llaniladi.

Bu metod o‘quvchilarga mustaqil ish yuritish va jamoaviy ishlash qobiliyatlarini rivojlantirishga yordam beradi.

Laboratoriya ishlari: Aniq fanlar bo‘yicha laboratoriya mashg‘ulotlari o‘quvchilarning amaliy bilimlarini sinashda muhim rol o‘ynaydi. Laboratoriya ishlari o‘quvchilarning eksperimentlarni bajarish va natijalarni tahlil qilish qobiliyatlarini oshiradi.

Baholashning innovatsion metodlari

Onlayn baholash:

Veb-testlar va kvizlar: Raqamli texnologiyalar yordamida onlayn testlar va kvizlar orqali o‘quvchilarning bilimlarini tez va samarali baholash mumkin. Bu metod o‘quvchilarning qiziqishini oshiradi va baholash jarayonini avtomatlashtiradi.

Elektron portfellar: O‘quvchilarning o‘zlashtirish jarayonini kuzatish va baholashda elektron portfellar yordamida ularning turli ishlarini yig‘ish va tahlil qilish imkoniyati mavjud.

O‘yinli baholash:

Gamifikatsiya: O‘quv jarayonida o‘yin elementlarini qo‘llash orqali o‘quvchilarni motivatsiya qilish va ularning bilimlarini baholash usuli. Bu metod o‘quvchilarning qiziqishini oshiradi va o‘quv jarayonini yanada qiziqarli qiladi.

Simulyatsiyalar: Simulyatsiya dasturlari orqali o‘quvchilarning amaliy bilimlarini va qaror qabul qilish qobiliyatlarini baholash mumkin.

“Kreativ chiziqlar” metodi

Ushbu metodda - A4 format qog‘ozga raqamlarni 0 dan 10 gacha yoziladi. Shu raqamlarni kreativlik bilan shakllarga aylantirish topshirig‘i beriladi. O‘quvchilar antiqa narsalarni simvol qilib olishadi. Bu metod orqali bolalarda tasavvur olami kengaytiriladi. Hayotga kritik nazarda qarash tushunchalari shakllantiriladi.

Xalqaro o‘quvchilar yutuqlarini baholash dasturi (PISA, Program for International Student Assessment) – bu uch yilda bir marta OECD (Iqtisodiy

hamkorlik va taraqqiyot tashkiloti) tomonidan tashkil etiladigan xalqaro tadqiqot bo'lib, uning maqsadi 15 yoshli o'quvchilarning asosiy bilim va ko'nikmalarini baholashdir. Dastur o'quvchilarning o'qish, matematika va tabiiy fanlar bo'yicha tayyorgarligini, shuningdek, ularning zamonaviy jamiyatda samarali faoliyat yuritish qobiliyatini o'lchaydi.

PISA ning maqsadi va vazifalari:

PISA ning asosiy maqsadi – ta'lim tizimlarining samaradorligini oshirish uchun ishonchli va nufuzli ma'lumotlarni taqdim etishdir. Bu dastur:

1. O'quvchilarning tayyorgarlik darajasini o'lchash: PISA o'quvchilarning bilimlarini aniq fanlar bo'yicha emas, balki ularning kundalik hayotda duch keladigan muammolarni hal qilish qobiliyatini baholaydi.

2. Xalqaro solishtirish: Turli davlatlarning ta'lim tizimlarini solishtirish imkoniyatini beradi. Bu orqali mamlakatlar o'zlarining zaif va kuchli tomonlarini aniqlashlari mumkin.

3. Politika tavsiyalari: Olingan ma'lumotlar asosida ta'lim siyosatini shakllantirish va rivojlantirish uchun tavsiyalar beriladi.

PISA ning tadqiqot yo'nalishlari

PISA tadqiqotlari uch asosiy yo'nalishda olib boriladi:

1. O'qish savodxonligi: O'quvchilarning matnni tushunish, tahlil qilish va foydalanish qobiliyatlarini o'lchaydi. Bu o'qish savodxonligi nafaqat adabiy matnlar bilan ishlashni, balki axborotli, ilmiy va boshqa turdagi matnlarni ham qamrab oladi.

2. Matematika savodxonligi: O'quvchilarning matematik tushunchalarni tushunish, qo'llash va tahlil qilish qobiliyatlarini o'lchaydi. Bu yo'nalish matematik muammolarni hal qilish va kundalik hayotda matematik bilimlarni qo'llashni o'z ichiga oladi.

3. Tabiiy fanlar savodxonligi: O'quvchilarning ilmiy bilimlarni tushunish va ulardan foydalanish, ilmiy tadqiqotlarni tushunish va ilmiy fikrlash qobiliyatlarini o'lchaydi.

PISA ning ahamiyati

PISA natijalari butun dunyo bo'ylab ta'lim tizimlarini tahlil qilish va ularni yaxshilash uchun asos bo'lib xizmat qiladi. PISA orqali:

1. Ta'lim tizimlarining zaif va kuchli tomonlari aniqlanadi.
2. Davlatlar o'rtasida tajriba almashish imkoniyati paydo bo'ladi.
3. Ta'lim siyosatini shakllantirish va rivojlantirish uchun ishonchli ma'lumotlar taqdim etiladi.
4. O'quvchilarning hayotiy ko'nikmalarini rivojlantirishga qaratilgan yondashuvlarni ishlab chiqish imkoniyati yaratadi.

O'zbekistonning PISA'dagi ishtiroki

O'zbekiston ham PISA tadqiqotlarida ishtirok etib, o'z ta'lim tizimini xalqaro darajada tahlil qilish va rivojlantirish uchun zarur bo'lgan ma'lumotlarga ega bo'lish imkoniyatiga ega bo'ldi. Bu mamlakatda ta'lim sifati va samaradorligini oshirishga, shuningdek, xalqaro maydonda o'z o'rnini aniqlashga yordam beradi.

Xalqaro baholash dasturi (PISA) – bu 15 yoshli o'quvchilarning asosiy bilim va ko'nikmalarini baholashga qaratilgan muhim xalqaro tadqiqotdir. Bu dastur orqali ta'lim tizimlarining samaradorligi oshiriladi, davlatlar o'z zaif va kuchli tomonlarini aniqlaydilar va ta'lim siyosatini shakllantirish uchun ishonchli ma'lumotlarga ega bo'ladilar.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR

1. A. Abidov, O'quvchilar Bilimini Baholash. (2017).
2. A. Abdullayev. O'quvchilar Bilimini Baholash Asoslari. O'zbekiston Milliy Entziklopediyasi NASHRIYOTI. (2015).
3. Sh. Shermatov, O'quvchilar Bilimini Baholashda Nazariy Asoslar va Amaliyot*. Tashkent Davlat Pedagogika Universiteti NASHRIYOTI. (2019)
4. N. Mirzaev, O'quvchilar bilimini baholashning asosiy tushunchalari va usullari. O'zbekiston Milliy Entziklopediyasi NASHRIYOTI.
5. OECD PISA (Programme for International Student Assessment)

- OECD. (2019). PISA 2018 Results (Volume I, II, III, IV, V, VI). OECD Publishing.

- Schleicher, A. (2019). PISA 2018: Insights and Interpretations. OECD Publishing.